У пошані до піонерів – лицем до молоді!

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-5740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXVIII. Ч. 224. TWO SECTIONS (SECTION I) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 4-го ГРУДНЯ (DECEMBER) 1971 No. 223. VOL. LXXVIII.

Д-ра Олега Волянського відзначено за провід і осяги в лікуванні недорозвинених

Вручення Почесної Грамоти д-рові Олегові Волянському. На фото (зліва): Джім Дженсен, Давид Рот, д-р Олег Волянський та пані Френсіс Ревіл.

Ню Йорк. — Асоціяція для умово недорозвинених дітей, що є одною з найбільших громадських організацій допомоги недорозвиненим дітям в стейті Ню Йорк, вшанувала і відзначила д-ра Олега Волянського, директора відомої психіятричної інституції „Лечворт Вілледж" та теперішнього голову Українського Лікарського Товариства Північної Америки, за його „динамічний провід і осяги в лікуванні та регабілітації умово недорозвинених" — як це написано в переданій йому бронзовій таблиці. Відзначення передано д-рові Волянському під час бенкету, що відбувся в його честь в готелі Гілтона в Ню Йорку 13 листопада ц. р. та в якому взяло участь понад три *(Закінчення на 3-ій стор.)*

— КОРОТКІ ВІСТКИ —

П'ятниця, 3 грудня 1971

В АМЕРИЦІ

УРЯДОВА КОМІСІЯ ОДНАКОВИХ НАГОД у звіті на 20 000 сторінок обвинуватила Американську Телефонічну й Телеграфічну Компанію та її 22 установи, що оперують у системі „Белл Телефон", у несправедливому відношенні до працівниць - жінок. Жінкам дають переважно такі місця праці, де немає перспективи просунутись вперед і більше заробляти. Найгірші місця праці одержують жінки - негритянки. У звіті сказано також, що „Белл Телефон" систематично не допускає до праці американських еспанців. Але представник Американської Телефонічної і Телеграфічної Компанії заперечив ті твердження Комісії, покликаючись на специфіку праці.

СЕНАТ ПРОГОЛОСУВАВ ЗА РЕТРОАКТИВНУ підвишку платні майже у всіх випадках, за період впродовж 90 днів, коли тривало „замороження" заробітних платень. „За" проголосували 86 сенаторів, „проти" — 4. Таким чином, Сенат виявив своє непогодження з рішенням урядової Ради платень. Але з кіл Адміністрації президента Ніксона повідомлено, що таке рішення Сенату напевно буде підтримане Президентом.

ШКІЛЬНА РАДА НЮАРКУ, Н. ДЖ., ПРОГОЛОСУВАЛА за тим, щоб на школах, де переважають чорні учні, вивішувати чорний „прапор визволення". Проти такого рішення виступили представники різних етнічних груп і стейтовий сенатор. Вже є голоси, що справу передадуть до суду, бо вивішування „прапору визволення" дискримінувало б білу меншість серед учнів і вчителів у школах з переважною негритянською більшістю. Негритянський „прапор визволення" є червоно - чорно - зеленого кольорів.

У СВІТІ

МІЖ ВАТИКАНОМ І КОМУНІСТИЧНИМ КИТАЄМ РОЗПОЧАЛИСЯ тихі дипломатичні контакти: китайський католицький духовник із Шангаю, який живе у Парижі, Дюі Вей Тсінґ-сінґ, відбув довгі розмови з державним секретарем Ватикану Жаном Війо та іншими достойниками Апостольської Столиці, зацікавленими у направі відносин між нею і комунокитайським урядом.

ІТАЛІЙСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ВИБЕРЕ 9 грудня ц. р. на спільному засіданні обох палат нового президента республіки, на місце Джузеппе Срррагата. Комуністи, які можуть стати у голосуванні „язичком у вазі", заповіли, що будуть голосувати за кандидата Соціял - демократичної партії. Християнсько - демократична партія заповіла зголошення також свого кандидата.

БРИТІЙСЬКА ПАЛАТА ГРОМАД ЗАТВЕРДИЛА порозуміння, що його підписав міністер закордонних справ Алек Дакґес Гюм з білорасистським прем'єром Родезії Айеном Смитом про замирення у 6-тирічному важкому конфлікті між тими двома країнами, відколи Айен Смит односторонньо проголосив державну самостійність у Родезії, яка тоді була ще британською колонією. 297 послів палати громад висловились за затвердження того договорення, 269 „проти". У столиці африканської Родезії Селсбері Айен Смит заявив, що договорена зміна конституції Родезії невідхильно доведе „колись" до панування в Родезії її чорної більшости населення і що тамошні білі втратять своє право „вета".

У РИМІ ПЕРЕРВАНО багатогодинні строго засекречені наради міністрів фінансів і директорів державних банків 10-ох найзаможніших країн світу в справі устійнення нової міжнародної монетарної системи. Наради зробили буцім-то значний поступ, але будуть продовжуватись 17 і 18 цього місяця у Вашинґтоні.

ГРУДНЕВА ЗБІРКОВА КАМПАНІЯ УККА

З початком грудня Український Конґресовий Комітет Америки почав інтенсивну кампанію збірки Національного Датку з метою доповнити загальну суму свого Народного Фонду до 100,000 долярів до кінця року. Було потрібно ще 48,000 долярів. В другому дні кампанії одержано $1,000 від Відділу УККА в Йонґставні, $500 від Відділу УККА в Ню Йорку, меншими пожертвами вплинуло $300, отже разом $1,800. Для досягнення збіркової мети потрібно ще $46,200.

В ЧІЛЕ ДЕМОНСТРУЮТЬ ПРОТИ УРЯДУ ЖІНКИ Й МОЛОДЬ. — Д-Р АЛЛЕНДЕ ПРОГОЛОСИВ ВИЙНЯТКОВИЙ СТАН

Сантіяґо. — Після бурхливих протестних демонстрацій чілійських жінок, які вийшли в середу 1 грудня на вулиці Чіле з вимогою „демократії для наших дітей", відбулися тут у четвер 2 грудня ще бурхливіші заворушення національної молоді, які вилилися у збройні сутички з марксистською молоддю й у висліді яких було понад 150 поранених. На здушення заворушень і демонстрацій уряд президента - марксиста д-ра Алленде вислав крайову поліцію т. зв. карабінерів, які розігнали демонстрантів з допомогою слізних ґранат й арештували понад сто студентів і молодих робітників, що атакували марксистів і поліцію палицями й камінням. На центральних вулицях Сантіяґо комунікація була перервана і крамниці позамикані. Президент Чіле д-р Алленде, відбувши конференцію з крайовою радою безпеки, проголосив вийнятковий стан у країні. Започатковані в середу жінками демонстрації проходили під гаслом: „У Чіле — голод, Кастро додому!" та гаслом „Чілійська нація була й буде вільною!" Демонстрацію, в якій взяли участь понад 5 000 жінок, організували опозиційні до президента-марксиста д-ра Алленде і його лівого уряду Християнська Демократична партія та Національна партія. В Чіле три тижні перебуває кубинський диктатор Фідель Кастро в характері гостя, особистий приятель президента д-ра Алленде. Демонстранти, майже самі жінки, понищили головну комерційну дільницю в Сантіяґо та на кілька годин стримали рух. Це була перша від часу приходу до влади лівих велика й бурхлива протиурядова демонстрація в Чіле, себто від осени 1970 року. Проти демонстранток-жінок, яких поліція розганяла слізними газами, виступала інша група — прихильників уряду марксиста д-ра Алленде, але під час розрухів поліція полила й ту групу водою і кинула туди кілька слізних ґранат. Між демонстрантками - жінками були молоді дівчата студентки, робітниці, домашні господині і навіть бабусі всі вони незадоволені із злиднів і нестач, до яких за один рік влади довів країну президент-марксист. Група з 200 чілійських комсомольців пробувала напасти на жінок, але тоді на захист жінок кинулись чоловіки і комсомольці розбіглися. Під час сутичок з поліцією багато людей були поранені.

В ОН дебати про Близький Схід — Ґолда Меїр конферує у Вашинґтоні

Об'єднані Нації. — На п'ятницю 3 грудня визначено в Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй початок дебат про ізраїльсько-арабський конфлікт, який погрожує вибухом нової війни. На першого промовця зголосився єгипетський міністер закордонних справ Махмуд Ріяд. З початком наступного тижня відповідатиме йому ізраїльський міністер закордонних справ Абба Еван. Тим часом у Вашинґтоні ведуться наради, які — за твердженням коментаторів — можуть мати важливіше значення, як дебати в Об'єднаних Націях: президент Ніксон і прем'єр Ізраїлю Ґолда Меїр перевели двогодинну розмову без будь-яких інших учасників, а перед тим Ґолда Меїр перевела три години на „діловому обіді" з державним секретарем Вілліямом Роджерсом у приявності ізраїльського амбасадора Іцака Рабіна, колишнього генерала й шефа штабу ізраїльської армії, та кількох інших ізраїльських і американських високих урядовців. Розмова Ґолди Меїр з президентом Ніксоном була строго засекречена. У дуже загальниковому й імлистому короткому комунікаті згадано тільки, що вони ствердили потребу „модернізації" ізраїльських збройних сил на далеку мету і що ЗСА „візьмуть на увагу свою участь у тому". Це натякало б на можливість продажу Ізраїлеві дальших суперсонічних джетів, за які віддавна старається Ізраїль.

Москва і її сателіти запрошують Захід до „підготовних нарад"

Варшава. — У Варшаві проголошено офіційний комунікат в день після того як там закінчилась конференція міністрів закордонних справ Совєтського Союзу і його шости сателітів: Польщі, Мадярщини, Чехо-Словаччини, Східньої Німеччини, Болгарії і Румунії. На тій конференції — сказано в комунікаті — рішено обрати своїх представників, які перевели б „підготовні наради" з представниками західніх держав про пляновану паневропейську конференцію „безпеки і співпраці", з участю також ЗСА і Канади. Але у тому комунікаті нічого не згадується про обопільну редукцію збройних сил в Середущій Европі, що західні держави, зорганізовані в Атлантійському Союзі (НАТО) поставили за головну ціль такої конференції. Комунікат прославляє осягнення чотирма амбасадорами великодержав порозуміння в справі Берліну, але теж нічого не говорить про введення його постанов в життя, що дотепер не сталося та що Захід поставив за передумову скликання конференції безпеки. Тому за найпершими коментарями західньої преси, той вислід нарад міністрів членських держав комуністичного Варшавського пакту не задоволить Заходу. В наступному тижні відбудуться у у цій справі наради міністрів закордонних держав НАТО у Брюсселі.

Внаслідку атак ворога настала у Камбоджі грізна ситуація

Пномпень. — Внаслідку сильної комуністичної контрофенсиви — кампанія 20.000-го державного війська Камбоджи заламалася і коли воно зазнало великих втрат в людях — те військо Камбоджи в неладі почало відступати. Велика частина того військового з'єднання — твердять закордонні воєнні кореспонденти — винищена. Тому місія очистити шлях, який веде з столиці Пномпеню до великого міста на півночі краю Компонґ Том, не вдалася і ворог зайняв дальші містечка на тому шляху, ще більше відрізавши залогу в Компонґ Том від зв'язку з Пномпенем. Американське летунство було примушене нищити не так ворога, як гармати й інший воєнний виряд, що його в паніці залишили камбоджські вояки, щоб все те добро не впало в руки ворога. Ситуація в Камбоджі стала дуже грізною, загрозивши тим самим також безпеці Південного В'єтнаму. Комуністи — твердять газети — відзискали вже в Камбоджі більше терену, аніж його мали перед спільною кампанією амереканського й південно-в'єтнамського війська в квітні минулого року, яка зліквідувала була комуністичні бази в Камбоджі.

Індія застерігається проти накидування їй рішень іншими державами

Ню Делі. — Індійський прем'єр Індіра Ґанді застереглась дуже рішуче у промові на зібранні її Нової Конґресової партії проти диктування їй „так званими великими державами", що вона має діяти. Індіра Ґанді назвала за іменем Британію, яка колись була володаркою Індії, але з тексту її промови виходило недвозначно, що вона має на увазі також Америку. Індіра Ґанді заявила, що індійський уряд знає краще, які насправді індійські державні інтереси, аніж лідери країн, віддалених за чотири тисячі миль. „Часи змінилися і ми не є вже країною кольорових племен". Хоча індійське військо, яке вмаршувало в кількох пунктах до Східнього Пакістану, не нараховує більше, як 3 000 вояків і не просунулось глибше, як на яких 15-20 миль, проте західні військові фахівці вважають, що у випадку війни ситуація Східнього Пакістану безнадійна, а сутня війна буде вестися між Індією і Західнім Пакістаном, знову у прикордонній смузі Кашміру

Ректор УВУ В. Янів завершує свою поїздку по ЗСА і Канаді

Ректор УВУ проф. д-р Володимир Янів (з правого боку) під час відвідин у редакції „Свободи" у розмові з ред. Богданом Кравцевим. За ними на фото: ред. Вячеслав Давиденко і ред. Любов Коленська.

Ню Йорк. — Завершуючи свою поїздку по різних осередках українського поселення у ЗСА і в Канаді, в яких відбувалися різні урочистості й імпрези для відзначення 50-річчя існування Українського Вільного Університету, ректор його проф. Володимир Янів, прибув з початком цього тижня до Ню Йорку, щоб відбути зустрічі й розмови з керівниками українських центральних установ й організацій, як також з Товариством Прихильників УВУ в справі оформлення тривалої фундації УВУ. Відвідавши в середу 1 *(Продовження на стор. 3-ій)*

У Канаді широко відзначають Ювілей УАПЦ

Едмонтон. — У різних місцевостях в Канаді відзначають 50-ліття відновлення на першому Соборі в Києві Української Автокефальної Православної Церкви. В Едмонтоні в неділю 12 грудня відбудеться святкова Академія на відзначення 50-річчя відродження УАПЦ, а напередодні — 13-ий З'їзд Західньої Єпархії Української Греко-Православної Церкви та З'їзд Ради Українських Рідних Шкіл, з благословення Архиєпископа УГПЦ Владики Андрея. У неділю 5-го грудня в Українському Православному Центрі у Валей, Брит. Колюмбія, Ванкуверська Місійна Округа УГПЦеркви відзначатиме 50-ліття УАПЦеркви Академією, з головною доповіддю Архиєпископа Андрея та з виступом чотирьох українських хорів. На початку листопада у Вінніпезі відбулися великі святкування 50-річчя відновлення УАПЦеркви в Україні, що проходили в Митрополичій Катедрі Пресв. Тройці, Соборі св. Покрови та в „Сентеніял Концерт Гол", де головну доповідь виголосив Архиєпископ УГПЦеркви Владика Михаїл. Ще раніше святкування відбулися в Саскатуні, Саск.

Тижневик „Вісник" з Вінніпеґу в числі з 15-го листопада повідомляв, що у неділю 12 грудня святкування Золотого Ювілею відновлення Церкви-Мучениці УАПЦ відбудуться, після Богослуження, в авдиторії при церкві св. Івана. На Святковій Академії виступатимуть збірні хори українських православних громад міста Едмонтону та хор СУМК.

НТШ вшанувало акад. А. Кримського у сторіччя його народження

Ню Йорк. — Філологічна Секція НТШ влаштувала 27 листопада ц. р. в домі НТШ в Ню Йорку — Наукову Конференцію для вшанування сторіччя народження акад. Агатангела Кримського, визначного поета і письменника, історика української мови, орієнталіста та дослідника фолкльору. Директор Філологічної Секції проф. д-р В. Лев у вступному слові представив заслуги акад. Кримського для української і світової науки та української літератури. Доповідь на тему „Дещо з літературної творчости акад. А. Кримського" виголосила проф. д-р М. Овчаренко, яка подала аналізу збірки поезій Кримського п. н. „Пальмове гілля". Перша частина цієї збірки — це підсумки десятирічних поетичних і життєвих пошуків поета, друга частина — це поезії Кримського — сходознавця під час його праць над книгами про Персію та Туреччину, а третя частина — це переклади перської, монгольської й ін. лірики. Проф. д-р П. Ковалів прочитав з черги доповідь на тему „Акад. А. Кримський як мовознавець", представляючи А. Кримського як одного з найбільших поліглотів свого часу, автора біля тисячі праць, визначного орієнталіста, етнографа і фолкльориста, а передусім дослідника української мови та історії української літератури. Прелеґент обговорив першу історичну українську граматику Кримського, та його три наукові розвідки, якими Кримський заперечив погляд Соболевського про російський а не український хаарктер мови давнього Києва. Проф. Ковалів відзначив Кримського як одного з найкращих знавців української мови та її історії і визначного дослідника української діялектології.

У Чикаґо створено Український Інститут Модерного Мистецтва

Чикаґо, Ілл. — На початку листопада 1971 р. в Чикаґо було створени нову інституцію — Український Інститут Модерного Мистецтва, президентом якого став д-р Ахіль Хрептовський. У повідомленні сказано, що „хоч вже більше півстоліття існує модерне мистецтво . . ., частина українського загалу досі глядить на це мистецтво з певним недовір'ям, трактуючи його тільки як якесь переходове явище". Таким чином, інститут створено для пропаґування модерністів - малярів шляхом влаштування місцевих і виїздних виставок їхніх творів: „Хоч із деяким запізненням, засновуємо наш Інститут і розпочинаємо нашу діяльність. Наша ціль — об'єднати українських мистців - модерністів в одній інституції". В повідомленні, підписаному куратором Інституту Василем Качуровським, говориться, що „крім постійних та мандрівних виставок, які ми заплянували, будемо поширювати інформації про наших мистців публікаціями в мовах українській та англійській". Адреса Українського Інституту Модерного Мистецтва в Чикаґо: 2351 Вест Чикаґо Ев., Чикаґо, Ілл. 60-622.

УКРАЇНСЬКИЙ НЮ ЙОРК

Репортаж Леоніда Полтави, світлини Юрія Вірта

1. КНИГАРНІ
(„ШВАРЦ, МИДЛО І ПОВИДЛО")
КНИГАРНЯ „АРКА"

Трихвилинний перехід через Другу евеню, по тій же щасливій 7-й (королівській!) вулиці — і ми, читачу, біля української книгарні під назвою „АРКА".

Адреса і телефон:
"ARKA Company"
48 E. 7th Street
New York, N.Y. 10003
Тел.: (212) GR 3-3550

Над двома входовими дверима — гарний напис, але він впродовж стіни будинку, немає бічного напису, який кидався б у вічі з рухливої й найбільш української Другої евеню. Це ж на ній Український Народний Дім, будинок Пласту, Український Літературно - Мистецький Клюб, кредитівка „Самопоміч", книгарня-крамниця „ЕКО", цукерня „Веселка", кравецькі українські майстерні, українська м'ясарня Юліяна Бачинського в новому зразковому приміщенні, ресторан „Орхідея", де завжди багато української молоді (і де можна іноді зустріти навіть Ентоні Квіна, або іншу особистість) та ін. українські підприємства й установи, до яких колись спробуємо дійти.

Російський „мудрець" Козьма Прутков стверджував, що „нельзя обнять необ'ятное", себто „не можна охопити того, що не можна охопити". А ми все таки не віримо навіть у таку „російську мудрість".

Дві вітрини в книгарні „АРКА" нагадують дві писанки, такі вони стилево-барвисті, і ту красу творять товари. Тут відчуто руку і мистецькі уподобання жінки. Вітаємося з п-і Надією Пастушенко, відомою з попередньої активної діяльности в СУА, дружиною співвласника „АРКИ", директора Ярослава Пастушенка. Вона провадить у „АРЦІ" відділ книжок і, не здивуйтесь, — вишивок, ниток, писанок, „крайок" та ін. потрібних речей, приналежних до української культури. „А ось підходять Різдвяні свята — вже маємо кутю, мед, все потрібне" — інформує п-і Надія відвідувачів, між якими є кілька гостей з далеких стейтів. Вітаємося із співвласником „АРКИ" п. Романом Поритком, який знаходить час, після не раз дуже втомлюючих днів праці, для пласту і для Спортового Товариства. Залишаємо їх обох при праці, бо люди входять і виходять, запитують, щось купують, просто нашвидку переглядають газету, що трапила під руку, обмінюються новинкою, що була дійсно новинкою, або ж колишньою . . . Книгарня — це щось, як колись кузня в батька Івана Франка: там кували підкови для коней і підкови для щастя народу, там були новини і там поволі виковувались далекойдучі українські пляни . . . Врешті — там виковано душу „малого Мирона", що став великим Франком . . .

Українська книгарня „Арка" в Ню Йорку

„АРКА" складається з двох чималих кімнат. У першій, яку залишаєм, — акуратно розкладені газети й журнали, журавлиними шнурками — українські книжки, в тому окремий стендик — для дітей; писанки, і — не здивуйтесь, як і в „Сурмі" — гриби (очевидно, з України їх найбільше), приладдя для писання писанок, вишивки, поважна, замислена бандура . . . У другій кімнаті — понад 500 назв довгограйних українських платівок (як „Сурма" так і „Арка" час до часу видають також платівки, переважно з піснями чи музикою з совєтської України, але „пересіяні", без пропаґанди, котра не дає вже користи навіть Москві, хоча ЦК КПСС цього й не може збагнути). Ці платівки — як воїни української вокально-музичної культури, вишикувані в зразковому порядку. На кожній — 10 - **(Закінчення на стор. 3-ій)**

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Передплата: на рік — $18.00, на пів року — $9.50, на 3 місяці — $5.00. Для членів УНСоюзу 65 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Солідарний фронт

13-14 грудня зустрінуться на Азорах президент Ніксон і президент Франції Жорж Помпіду, 20-21 грудня відбудеться зустріч на Бермудах президента Ніксона з британським прем'єром Гітом, — 28-29 грудня прилетить до Кі Біскейн на Флориді на зустріч з президентом Ніксоном канцлер Західньої Німеччини Віллі Брандт, а 6-7 січня 1972 прибуде в тій самій цілі до Сан Клементе в Каліфорнії японський прем'єр Ейсаку Сато. Офіційно сказано, що ті наради пов'язані з подорожжю президента Ніксона до Пекіну, яка почнеться 21 лютого 1972 р., і його відвідини у Москві, заповідженими на травень 1972.

Але насправді наради президента Ніксона з лідерами чотирьох наймогутніших держав вільного світу мають глибший, аніж тільки консультативний, зміст. Президент ЗСА не тільки вислухуватиме опінії кожного з тих лідерів щодо справ, що їх треба заторкувати в Пекіні і Москві, але й узгіднюватиме з ними одностайний фронт вільного світу в періоді, коли той вільний світ перейшов „від конфронтації до пертрактацій". Ніхто з названих угорі державних мужів не є такий короткозорий і наївний, щоб не знав дійсного характеру обох центрів міжнародного комунізму, дійсної загрози від кожного з тих центрів. Водночас, кожний із тих лідерів є реалістом і прагматиком, який знає, що у добі джетів не можна вести політики ізоляціонізму, і що навіть з канібалами можна торгувати.

Ричард Ніксон знає, що коли він з'явиться у Пекіні й Москві після тієї серії нарад, то його мусять трактувати там не тільки як голову наймогутнішої держави, але й як лідера всього вільного світу. Водночас ті наради будуть яскравим запереченням міту, начебто Америка втратила свою ролю лідера вільного світу. Ті самі комуністи й лібералі, які кричать про конечність ліквідації американських закордонних військових баз та негайного відходу з В'єтнаму, покликаються на доктрину Ніксона про обмеження ролі Америки в обороні загрожених комунізмом країн, як ніби на доказ „відступу" Америки від світу. Коли лідери Франції, Британії, Західньої Німеччини і Японії не вагаючись прийняли запрошення Ніксона прилетіти на зустріч із ним — вони потвердили цим примат Америки і свою принципову готовість дати Ніксонові мандат — промовляти також в їх імені, в імені вільного світу.

„Широкий фронт"

На 24-му з'їзді комуністичної партії СССР генеральний секретар ЦК КПСС Л. Брежнєв закликав міжнародних комуністів творити „широкі фронти", великі коаліції з різними лівими елементами, соціялістами, марксистами, симпатиками і т. д. Брежнєв дав вказівку — і міжнародний комунізм заворушився з новою енергією. Зразком стала південноамериканська держава Чіле, де, спираючись на т. зв. „широкий фронт", після шаленої пропагандивної підготови лівиця прийшла до влади у президентських виборах: президентом Чіле став д-р Альєнде, марксист і особистий приятель кубинського диктатора Кастра.

В іншій південноамериканській країні — в малому Уругваї, комуністи також змонтували бльок для перемоги над національно - центровими і правими партіями. До свого „широкого фронту" вони включили марксистів, соціялістів, радикалів, навіть студентів - анархістів, аби тільки здобути владу. Але уругвайський народ відповів у минулотижневих президентських виборах коротко і зрозуміло: „ні". Комуністи з їх „широким фронтом" здобули яких 20% виборців, перемогли інші партії — перемогла інша коаліція, яка заступає інтереси демократії, народу і держави, оскільки можна судити по приблизних ще підрахунках.

Тепер преса приносить вістки з Італії, де є найбільша в Европі комуністична партія: червоні також монтують там „широкий фронт", щоправда вже під назвою „народний фронт". В Італії відбудуться 9 грудня президентські вибори, і тому комуністи стараються змобілізувати всіх і вся, щоб добитися перемоги. Тим часом серед християнських демократів у Італії помітні розходження, непорозуміння. Щоб прихилити до себе виборців, італійські комуністи — навіть всупереч настанові Москви — виступили з підтримкою Европейського Спільного Ринку!.. Подібні „широкі" та „народні фронти" комуністи будуть і надалі формувати в різних країнах світу, використовуючи демократичні права.

Люди, які дорожать свободою в своїх країнах, повинні бути завжди на сторожі і активніше протиставитись тим, які, замість демократії, ладу й свободи, хочуть принести диктатуру і насильство.

НОВИЙ ІСПИТ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ

Підхід Об'єднаних Націй до трагічної ситуації у Східньому Пакістані з його 55.120 кв. милями території і понад 50 мільйонами населення — це властиво не іспит, а великий скандал.

Ще 25 березня ц. р. президент Пакістану Мохаммад Яхія Хан зірвав переговори з лідером так званої Авамі-Ліґи, яка здобула 100 відсотків мандатів із Східнього Пакістану до загальнопакістанського парляменту, Шейком Муїбуром Рахманом, його самого, його найближчих співробітників та політичних симпатиків виарештував і повів спровадженими із Західнього Пакістану військами справжню масакру цивільного населення.

Скільки згинуло людей, що їх єдиною виною було те, що народились бенґальцями і хотіли більшої свободи від режиму, який фаворизував інших оплемінних мешканців Західнього Пакістану, цього ніхто не знає і ледве чи знатиме. Але в Східньому Пакістані цілі села й містечка зрівняно з землею і поставлено там такий режим терору, що лявіна втікачів посунула до сусідньої Індії. Скільки є тих утікачів також невідомо: індійські власті твердять, що число їх переступило 9 мільйонів, пакістанські признають „лиш" два з половиною. Східньопакістанські бенґальці були спершу льояльними громадянами, не претендували на власну державу й не піддавали під сумнів державну єдність Пакістану, а вимагали тільки автономії. Під впливом брутальних розправ, що межували з ґеноцидом, постав уже виразний націоналістичний самостійницький рух, який, як звичайно буває, поруч ідеологічного рамени має і військове — партизанів, що з часом, з поступом вишколу і розростом кадрів, перетворюються в підпільну армію.

З самого початку було ясно, що в цій ситуації Індія не буде придивлятись пасивно. Мільйони бенґальських утікачів створили для тієї країни господарську кризу. Міжнародна допомогова акція не може ані викоренити нужду непроглядних мас утікачів, ані тим менше — розв'язати політичну проблему дальших індійсько-пакістанських взаємин. Індійський прем'єр Індіра Ґанді має повну рацію, коли твердить, що „Індія не може залишатись байдужою, коли за її дверима винищують цілий нарід", тим паче, що кровно споріднені з пакістанськими бенґальцями є й прикордонні індійські бенґальці, які заселюють цілу провінцію Бенґалію. Індія почала не тільки будувати бараки для бенґальських втікачів і дбати, щоб вони масово не вимирали з голоду та заразних недуг, а й формувати, вишколювати та озброювати партизанів. Політичними гаслами в Індії стали „Банґла Деш" — бенґальська нація — і „Букті Багіні" — бенґальський леґіон. Говориться вже не про самоуправу, про автономію, а про створення з східньої частини Пакістану, відмежованої від західньої тисячею миль індійської території — окремої держави.

Пакістанський президент-диктатор глухий на всі поради американської й британської дипломатії — шукати політичної розв'язки, себто — відновити розмови з бенґальськими патріотами. Доля арештованого півроку тому названого вгорі бенґальського лідера не відома — він просто зник. Ніби переведено над ним суд, як над „державним зрадником", але присуду не оприлюднено. В останніх кількох днях розвинулись вже справжні бої. Індійський уряд признався, що вислав на територію Східнього Пакістану кілька з'єднань своєї реґулярної армії ніби „в ході самооборони" й для підтримки бенґальських партизанів, — пакістанці говорять про дві піхотні індійські дивізії, про артилерію, танкову бригаду і летунські ескадрилі. Напевно того війська менше. Одні і другі проголошують взаємосуперечні дані про людські втрати. А в Об'єднаних Націях мовчать, наче нічого на Півдні Азії не діється, наче не винищено там сотень тисяч людей, наче не погрожує там війна, яка може стати світовою тому, що Індія підписала була „пакт приязни" з Совєтським Союзом, а Пакістан отримав запевнення „приязни і підтримки" від комуністичного Китаю.

Ця мовчанка Ради Безпеки Об'єднаних Націй підкреслює ще раз її повне безсилля. Москва підтримує становище Індії, що йдеться не про індійсько - пакістанський конфлікт, а про пакістанську громадянську війну, яка спричинила важку кризу в Індії і погрожує їй дальшими лихими наслідками. Тому Москва вірогідно заклала б „вето" проти будь - якої резолюції Ради Безпеки, яка противилась би тому становищу Індії і яка, наприклад, закликала б Індію і Пакістан відтягнути свої війська у прикордонній смузі. Індія вже заявила, що не зробить цього, бо вона загрожує Пакістанові, а Пакістан загрожує їй, тому уряд Пакістану повинен відкликати своє військо із Східнього Пакістану — чого, очевидно, він не зробить. Комуністичний Китай, який засів у Раді Безпеки ОН, як її постійний член, напевно запротестував би проти „втручання у внутрішні справи" Пакістану Об'єднаними Націями і підтримав би становище пакістанського президента, що національна й соціяльна політика та дислокація військ на власній території — це виключна компетенція пакістанського уряду.

Таким чином Рада Безпеки ОН зайнялася б цією справою, мабуть, щойно тоді, коли б вибухла велика війна між Індією і Пакістаном, бо вона не в інтересі ані Москви, ані Пекіну. Але й тоді Об'єднані Нації були б безсильні накинути свою волю Індії і Пакістанові просто тому, що не розпоряджають власною збройною силою, — не мали й не мають екзекутивного апарату, а їх так званому моральному авторитетові державичлени ОН рідко-коли підпорядковуються. І тому Індія заявила, що ніяких „обсерваторів" від Об'єднаних Націй на свою територію не допустить, — хай вони їдуть до Східнього Пакістану і там ствердять, яку руїну у власній країні вчинили пакістанські війська...

Америка супроти цього нового конфлікту на півдні Азії у ситуації єдиної невтральної великодержави. Лихо в тому, що і Індія і Пакістан дорікають Америці, що вона сприяє другій стороні, і жадна з них не хоче покищо користати з американського посередництва. Зате для Об'єднаних Націй загроза війни на Півдні Азії надзвичайно прикра, бо ця міжнародна установа добра тільки для мирних часів, як терен дискусій і зустрічей дипломатів, але нездатна для розв'язування будьяких поважних проблем.

і. к-н

В. Ленцик

ОДИН ЧИ ТРИ НАРОДИ?

Стара російська та нова „совєтська" наука не може спокійно пройти мимо наукових досліджень українських вчених у питанні, що стосується окремішности українського народу від російського. Вже від часів, коли проф. Грушевський поставив ясно цю справу у своїй історичній статті: „Звичайна схема руської історії", до найновіших наших дослідників російські шовіністи і з їхнього наказу малороси стараються всіми силами заперечити думку Грушевського та інших українських вчених про те, що український народ від найдавніших часів був і є окремим народом. Найновішою в цьому питанні є стаття Костя Гуслистого, вміщена в журналі „Народна Творчість і Етнографія" (Київ, січень-лютий 1971 р.) п. н. „Про буржуазно - націоналістичні перекручення в дослідах етногенезу українського народу".

Вже на самому вступі К. Гуслистий стверджує, що ця проблема є великої ваги. „Стрижнем всієї світової політики й ідеології в наш час — пише він, — є непримиренне протиборство двох систем, нового і старого світів — світу соціялізму, прогресу, демократії і світу загниваючого капіталізму, імперіялізму, реакції та поневолення. Головною ідейною політичною зброєю імперіялістичних сил у боротьбі проти світового соціялізму антикомунізм".

І далі — потік агітаційних фраз проти „буржуазних націоналістів", які, мовляв, хочуть розпалити ненависть проти „братнього російського народу" та розчленувати Совєтський Союз на „самостійні частини". Всьому цьому винні „українські націоналістичні запроданці", що „звили свої осині гнізда в США, Канаді, ФРН та інших капіталістичних країнах".

У цьому потоці лайки проти націоналістів Гуслистий вичисляє все, що в українських націоналістичних тезах говориться, отже „про виключність, відрубність, окремішність українського народу, його культури, висунутої ще в період зародження українського буржуазного націоналізму; сучасні українські націоналісти, використовуючи реакційні расистські і етнопсихологічні „теорії", продовжують „поглиблювати" цю тезу, намагаються всіляко принизити російський народ і протиставити йому український, силкуються відчужити український народ від російського, довести, що російський і український народи за своїм антропологічним типом, етнічним походженням, характером, історією, культурою докорінно відмінні; що російський народ протягом усієї історії виступав, мовляв, як гнобитель українського народу".

З наведеної цитати виходить ясно, що найбільше болить окупантів України праця українських вчених у вільному світі та їхні висновки, які ясно вказують на тенденційність російської науки про єдність українського і російського народів від найдавніших часів. Теперішні совєтські історики з наказу партії пересувають початки історії українського народу, як окремого народу, на XIV-XV сторіччя. І тому їх обурює твердження наших учених, як от Ярослава Пастернака, що „окремішність українського народу від московського існувала по всі часи". К. Гуслистого денервує також ствердження пок. проф. М. Міллера, який на основі свого довголітнього досвіду під большевицьким режимом писав у передмові до „Археології України" Пастернака, що „ця праця перевершує всі подібні праці совєтських науковців", бо автор робить безсторонні висновки, тим часом як совєтські науковці навпаки — наперед одержують політичні завдання, а вже тоді добирають до них і підтасовують факти". Хоч Гуслистий старається все, що сказали Міллер і Пастернак, заперечити, як необ'єктивне, самий факт наведення ним деяких їх речень дуже вимовний. Його слова, що совєтські археологи вивчають минуле нашої батьківщини „на основі марксистсько-ленінської методології" — лише підтверджують правдивість слів проф. М. Міллера.

Окрему увагу присвятив К. Гуслистий книжці проф. Миколи Чубатого „Княжа Русь - Україна та виникнення трьох східньослов'янських націй" (Ню Йорк—Париж, 1964, вид. ООЧСУ). Щоб ослабити повагу цієї праці, він пише, що проф. Чубатий „теж утік з гітлерівцями з України, а потім опинився в США". Тут авторові критики проф. Чубатого не пощастило з очорненням, бо відомо, що виїхав він з Галичини у липні 1939 року на конгрес „Пакс Романа" до Ню Йорку, отже перед пактом Сталіна з Гітлером з 23 серпня 1939 року, і не повернувся вже ні до большевицького, ні до німецького окупанта.

К. Гуслистий критикує проф. Чубатого за його „націоналізм та расизм" і твердить, що його книжка „просякнута запеклою ненавистю до Радянського Союзу". Він наводить також думки проф. Чубатого про окремішність української мови, культури, про різність характеру українців та москалів і про ворожнечість від ранніх часів між русинами-українцями та москалями. Гуслистий наводить думку Грушевського, який зруйнування Києва Андрієм Боголюбським у 1169 році вважав за доказ, що вже в тих часах існувала ворожнеча між українським і московським народами. Думку про те, що одним із доказів відрубности українського і російського народів був напад і зруйнування Боголюбським Києва, поділяє також визначний польський історик проф. Оскар Галецький.

Вилаявши українських „буржуазних націоналістичних істориків" у вільному світі, К. Гуслистий повертається до „початку і кінця" всієї мудрости — до Леніна — і цим тільки підтверджує, як совєтські вчені можуть писати „вільно" і „об'єктивно" свої праці. Вони мусять „виконувати завдання" без можливости висказати свою власну думку, якщо не хочуть заплатити за це свободою чи й життям.

Стаття Гуслистого свідчить про те, якими важливими є праці, писані нашими дослідниками у вільному світі в ділянках історії, зокрема Церкви, археології, літератури, культури, філософії, отже всіх тих ділянок, в яких свобідний вислів учених в Україні неможливий. Цю прогалину ми мусимо заповнювати, бо цього від нас очікують ті, яким уста замкнуто.

КІНОФІЛЬМ „ЗАХАР БЕРКУТ"

Київська кіностудія ім. О. Довженка випустила на екран кольоровий фільм молодого режисера Л. Осики „Захар Беркут", за однойменною повістю Івана Франка. У ролях виступають В. Симчин, І. Гаврилюк, А. Дефтій та ін., сценарій Дмитра Павличка, оператор В. Квас. Головною темою картини є знищення татаро-монгольських заграбників, які прорвались аж у Карпати. Московські „Ізвєстія" з 27 листопада не подали оцінки фільму „Захар Беркут", лише повідомили про його вихід на екран.

„ДЕКАДА ЮГОСЛАВСЬКОЇ КНИГИ"

У Києві тільки в одному приміщенні — в магазині „Дружба", відкрилась 26 листопада „Декада югославської книги". На відкритті був присутній консуль Генерального консульства Югославії в Києві Миленко Стефанович. „Радянська Україна" з 27 листопада інформувала, що в Україні „тільки за останні 3 роки видано масовими тиражами 20 творів письменників братньої країни". Югославської книги і літератури не існує, бо Югославія — це федеративна „республіка", складена з різних народів.

З НАШИХ БУДНІВ

Першому — першенство!

Ще й досі згадується велика наукова конференція-симпозіюм, влаштована в Ню Йорку з нагоди славного 50-річчя Українського Вільного Університету. Конференція майже нагадувала Світовий Конгрес вільної української науки в екзилі і відбувалася на трьох „підлогах" Українського Інституту Америки, у кількох паралельних сесіях одночасно. Тим то справжній клопіт мали ті наполегливі слухачі, які цікавились, скажемо, літературою, історією й філософією, а не мали фізичної змоги бути там і сям, слухати в той самий час трьох прелеґентів у трьох різних залях. Вправді знаний з проворности ред. Іван Дурбак радив собі в той спосіб, що рухом шахового коника скакав із залі до залі, з доповіді на доповідь. Але й попадалися громадяни розчаровані такою системою праці конференції, і вони знаходили теплий азиль та приють у буфетовій залі Інституту, звідки вискакували лише час від часу на розвідку — щоб довідатись, чи приїхав уже той чи інший їхній знайомий.

Що ж то за маґнес такий надзвичайний прив'язував чи приковував згаданих учасників конференції якраз до буфетової залі?.. Отож зраджу вам секрет, що тим маґнесом були смачні і пишні, майже розкішні канапки, салатки та інші сніди „під зарядом" дорогих наших пань з 1-го Відділу Союзу Українок Америки, того самого Відділу-Ювілята, що відзначає в цю суботу в Українському Народному Домі своє 50-річчя!

Знаю, знаю і передчуваю, що на мою бідну голівоньку знову посиплються громи і молнії, як це мені недавно трапилось на сторінках „Нашого Життя": що той, мовляв, сякий-такий Ікер не добачає нічого кращого в діяльності українського зорганізованого жіноцтва, як тільки продукцію вареників, голубців, пляцків або сендвічів-канапок. „Вженити його за кару!" — такий вирок видала на мене п-ні Ната у вище згаданому жіночому органі.

Признаючись до гріха та б'ючися в груди, скажу хіба так, як той циган в С. Руданського, котрого спіймали на гарячому в чужому городі: „Господарю, господарю, що хочете зо мною робіть, тільки через пліт не кидайте!" Та чи буду я за плотом чи під плотом все одно ніколи не забуду смаку тих сендвічів-канапок, що їх винесли нам до пристані шановні пані з 1-го Відділу СУА і з приймального осередку ЗУАДК, коли 22 роки тому причалив до нюйоркського порту „наш" корабель „Ерні Пайл"... Та й ще пригадую собі як нині, що цю рятувальну бригаду, складену з офірного українського жіноцтва, очолювала тоді теперішня почесна голова 1-го Відділу СУА, п-ні Катерина Пелешок, — сотвори їй, Господи, многії та благії літа в день св. Катерини, що припадає на цей тиждень. Їй та всім іншим заслуженим піонеркам-союзянкам — сердечний привіт і щира подяка, звичайно, не тільки за сендвичі, але й за добре, золоте серце і братню (вибачте — сестрину!) руку першої допомоги!

Ікер

Панас Феденко

МИНУЛО ПІВСТОЛІТТЯ

ЗИМОВИЙ ПОХІД АРМІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ 1919-1920 РР.

(7)

У вересні 1919 р. російська біла армія мала найбільші успіхи в війні проти большевиків, вона була недалеко від Москви, і уряд Леніна готовий був на деякий час помиритися з „українським сепаратизмом". Але в жовтні-листопаді воєнне щастя перейшло на бік большевицької армії, а руїна українського фронту дала надію Москві опанувати знов територію України своїм військом.

В цій ситуації партія боротьбистів хотіла здійснити свій плян: бути „третьою силою" між УНРеспублікою і большевицькою Росією. Боротьбисти хотіли створити свою армію „Радянської України" і обстоювати незалежність України від Росії. Боротьбистам до зарізу було потрібно перетягти на свій бік вояцтво армії УНР і зліквідувати уряд Української Народної Республіки, як „капіталістичний".

На „радянську принаду" пішли в Любарі, окрім Волоха, ще два отамани: Божко і Данченко, яких я назвав би „шукачами щастя". Божка я знав ще з Катеринослава. Там він разом із студентом Павлом Вашлюком, що був родом із Галичини, зорганізував під час повстання проти режиму Скоропадського в листопаді 1918 р. „Запорізьку Січ", що вела успішні бої проти російської білої гвардії, проти німецької залоги (австрійці без бою порозбігалися) та проти ватаг Махна, які діяли в союзі з російськими большевиками.

З Божка був відважний вояка, але він не міг звикнути до дисципліни в реґулярній армії УНР. За непослух і бешкети був він арештований у Жмеринці в вересні 1919 р. і суджений. При арештуванні він противився і був підстрелений в око. В Любарі ходив з чорною перев'язкою на сліпому оці. Пізнавши мене, гірко нарікав: „Нехай би вороги, а то свої, свої, зробили мене калікою!"

За згодою голови уряду І. Мазепи я пішов на засідання Волинської Крайової Революційної Ради в Любарі. В промовах на цьому засіданні не було ясної думки й пляну, зате було багато критики на уряд УНР, на Петлюру, що „не договорилися" з совєтською Росією. Учасники наради, окрім деяких, мені не були знайомі. Голова Ради представив мене, як редактора соціял-демократичного щоденника „Робітнича Газета", що до середини листопада 1919 р. виходила в Камінці.

Я зголосився до слова і в досить довгій промові подав свій погляд на ситуацію. Я зазначив, що орієнтація на „червону" Росію повела б нас до руїни так само, як шукання допомоги від „білої" Росії. Обох режимів Україна скуштувала і ставиться до них вороже. Хоч би як ми хотіли перемалюватися на „совєтський лад", Москва нам не повірить і при першій нагоді зліквідує. Я відкинув неоправдану критику уряду УНР, яку почув на цій нараді. Який уряд на світі, — казав я, — може похвалитися успіхами, коли всі сусіди — ближчі й дальші — до нього ставляться вороже? Хто з вас не знає, що ми воювали зброєю, відбитою від ворога, або вимінюючи її за цукор у Румунії?

Я кликав учасників наради триматися напряму, який був даний Україні на Трудовому Конґресі в Києві в січні 1919 р.: народоправство, національна незалежність під прапором Української Народної Республіки.

Було видно, що більшість членів Ради поставилася до моєї промови прихильно. Після мене виступили два промовці (потім я довідався, що то були боротьбисти, що приїхали в Любар із Чуднова). Один, що звався Питенко (імени другого не пригадую), почав з того, що, мовляв, він почув тут „передову статтю із „Робітничої Газети"... Питенко казав, що настав час створити українську червону армію, що всюди на українській території діють бойові частини під командою боротьбистів, і військо УНР мусить прилучитися до цього руху.

Мабуть, боротьбисти вірили в цей свій плян „незалежної радянської України", бо уявляли собі, що російські „комуністичні брати" погодяться з цим. Але дійсність показала їм незабаром, що то була фантастична мрія.

Питенка я зустрів у Києві в кінці січня 1920 року. Випадково спинився у знайомій родині, де проживав і Питенко. Був він невеселий, бо тоді вже почався натиск на боротьбистів, щоб вони вступили до большевицької партії „в ім'я інтернаціоналізму". Ворожість до редактора „Робітничої Газети" у Питенка минула. Він знав, що я приїхав до Києва з дорученням від армії УНР, що було в Зимовому Поході. Однак, я був певен, що Питенко не повідомить „старших братів" — большевиків про моє перебування в Києві.

В Любарі отамани — Волох, Божко й Данченко — показали свою „революційність", напавши на державну скарбницю, що знаходилася на місцевій пошті. Це сталося 1 грудня 1919 р. Щоб уникнути відповідальности, цей „тріюмвірат" з Волоховими „червонними гайдамаками" зараз вирушив із Любара. Уряд УНР переїхав до недалекого села Чорториї.

Я лишився в Любарі і тільки через день, темної ночі, добився до Чорториї на підводі. Віз мене селянин Федір Цецюра. За дорогу нічого не взяв. Все розпитував мене, „Чи буде Україна?" Я запевняв його, що буде неодмінно. — „Так і наші хлопці казали, що записалися до Петлюри. А де вони тепер?" — Знав Цецюра, як пошесть тифу косила наше військо, та й цивільної людности не минала.

В Чорториї вже були С. Петлюра і члени уряду І. Мазепа, О. Безпалко, Т. Черкаський, Л. Шрамченко, І. Паливода, П. Красний (міністер єврейських справ), Г. Солодар (заступник міністра народного господарства). Два останні були жидівської національности.

В Чорториї я довідався, що між збунтованими отаманами настала незгода. Казали, що Божка убито при невияснених обставинах. Данченка Волох прогнав від себе і подався до Чуднова, де був комітет боротьбистів.

VI

„А всядем, братіє, на свої борзия комоні"
(Слово о полку Ігоря).

Сірий зимовий день у Чорториї. Вночі приморозок, удень сніг починає розтавати. Настав рішальний момент в історії Української Народної Республіки.

(Далі буде)

УКРАЇНСЬКИЙ НЮ ЙОРК

(Закінчення зі стор. 1-ої)

12 українських пісень. Подумайте, який скарб сконцентрований лише отут, на полицях „АРКИ" (він не залежується!) в той час, коли в Києві, Львові, Харкові й ін. містах „української робітничо-колгоспної держави" розшукують українську платівку з ліхтарем серед Божого дня, і дуже часто — даремно! Нижче від платівок, за склом — українська кераміка, друкована в Ню Джерзі і в Канаді, ручно виконані й розмальовані українські статуетки, фігурки, світильники, підсвічники, попільнички, інкрустовані скриньки, дерев'яні топірці; дуже багато святкових карток. І знову — на окремій поличці дитячі й молодечі видання: „АРКА" першою відгукнулась на заклик Об'єднання Працівників Літератури для Дітей і Молоді ім. Л. Глібова про Двомісячник Книжки в листопаді - грудні, і матері з дітьми немов це відчули, часто заходять до книгарні.

Оглядаючи, ми не хотіли турбувати дир. Ярослава Пастущенка, а він, своєю чергою, не хотів турбувати кореспондента. Така куртуазійна чемність довго тривати не могла, бо кореспондент „Свободи" мав десятки запитань до п. Я. Пастушенка, знаючи, що ще в 1935 році (отже 35 літ тому!) завзятим юнаком п. Ярослав прийшов у Львові на працю до Книжкового Концерну Івана Тиктора, і вже потім не розлучався з видавничою діяльністю, або в тій чи іншій формі — з українською книгою. Але наша розмова почалася майже з несподіваної теми: дир. Я. Пастушенко саме дістав листа від п-і Дарії Маркусь, не як співвласник „АРКИ", а як голова Асоціяції Українських Купців і Промисловців у Америці. П-і Дарія Маркусь прохала надіслати їй адреси й деякі відомості про членів Асоціяції, віком до 35-ти років. Сумовито усміхнувшись, дир. Я. Пастушенко сказав співрозмовцеві: „Ми не маємо таких молодих українських купців! Наша молодь, якщо і йде в бизнис, то у великий бизнес. Це зрозуміло, коли зважити на все, але це й прикро". А втім — дир. Я. Пастушенко не песиміст, коли йдеться про українську книжку. Він стверджує, що „на добре українське видання є попит". Він турбується не тим, що не буде кому читати, а тим, що на полицях української книгарні через 10 - 15 років не буде доброї української книжки, бо не буде нових видань — не буде кому писати, ані кому видавати.

— Які книжки розходяться найкраще?

— Цікава українська белетристика, добре видані, вартісні спогади; запитують про видання на технічні теми — а ми їх цілком не маємо, українською мовою... — розповідає дир. Я. Пастушенко. — Видані 25 років тому в Західній Німеччині українські книжки нині вже рідкість, люди за ними питають, — інформує він і додає: „Книжку треба любити, щоб нею торгувати".

— Чи є попит на українську літературу для дітей, для молоді?

— Так, є, однак обмежений, це переважно покупці з Ню Йорку, а інші книжки, як і платівки тощо, ми посилаємо на замовлення, що надходять з різних міст.

В розмові дир. Я. Пастушенко згадує, що в „Свободі" був колись лист читача, із запитанням, де купити українські книжки? І він прохає через „Свободу" повідомити, що і робимо: „Звертайтесь до українських книгарень". Між ін., „АРКА" також раніше зробила кілька випусків каталогів, але попит на книжку не такий великий і масовий, щоб можна було затруднити окрему людину, а справа вимагала б цього, і тому довелось від задуму відмовитись.

П-і Надія Пастушенко — дружина дир. Я. Пастушенка, який із співвласником „Арки" п. Р. Поритком був у від'їзді під час відвідин книгарні фотокореспондентом „Свободи".

— Які книжки Ви назвали б „бестселлером" за минулий 1970-й рік?

— В першу чергу п-і Уляни Любович „Розкажу Вам про Казахстан", „Кланялись вам три України" Василя Софроніва-Левицького та деякі інші. Люди цікавляться спогадами. Для дарунків купують альбоми, репрезентативні видання, як ось англомовну „Історію України" видану УНСоюзом, дарма що коштує 15 доларів.

Мій співрозмовець — міцно збудований, з приємним усміхом на обличчі, любить жарти. Хоча серйозна проблема поволі наростає серед українців у діяспорі — зменшення кількости читачів, дир. Я. Пастушенко вважає, що це явище спільне для всіх етнічних груп в Америці, і що українська спільнота тут і в Канаді „ще дуже добре дає собі раду". На зауваження, що все таки „АРЦІ" доводиться тримати й багато інших товарів, щоб оплачувати високу ренту за помешкання тощо, він з усміхом відповідає: „Ну, що, торгуємо так, як колись казали в Галичині: „Шварц, мидло і повидло" — всього потроху". Пригадую йому добрий вислів, цитований американською пресою після інтерв'ю з дир. Я. Пастушенком, коли він сказав про „АРКУ", що „це найменша департаментова крамниця у найбільшому місті світу".

— Так, нині, щоб утриматись на поверхні, доводиться брати не лише книжки, а й інші товари. Тому ми продаємо, а іноді й самі продукуємо, наприклад довгограйні українські платівки.

— А що з давніми, малими, на 33 оберти?

— Вони вже не йдуть. Зате починає зростати попит на справжню нашу новинку — перші українські касети, для автоматів - програвачів. Таких касет є вже 5, вони випущені в Канаді, з записом українських пісень і музики. Одна касета коштує ще досить дорого, 6 доларів. Касети набирають популярности в цілому світі, і напевно український ринок в цій ділянці не відстане, бодай тут, за межами України, де наша людина може вільно проявити знання, талант та ініціятиву, — стверджує дир. Ярослав Пастушенко.

З розмови виявилось, що „АРКА" випустила на ринок (як і „Сурма") акуратну скриньку", по-мистецьки оформлену Яковом Гніздовським, з інструментом, фарбами та інструкцією, англійською мовою, як писати українські писанки. Цим випуском, під назвою „Ду іт юрселф" та із зразками українських взорів, захоплюється і українська молодь, тут народжена, і загальний американський клієнт, при чому, також переважно молодь. В даному випадку — щасливе поєднання „бизнесу" з ширенням знань і зразків української культури серед американців різних етнічних походжень.

Кореспондент „Свободи" має за один робочий день побувати в чотирьох найбільших українських книгарнях Ню Йорку. Доводиться прощатись, хоч і який цікавий співрозмовець

Для інформації читачів: книгарня „АРКА" була заснована в травні 1951 року, на 7-й вулиці. Спочатку містилася в одній кімнаті, але ставало затісно і довелося відкупити сусідню поруч, де колись була голярня. „АРКА" відчинена щодня від 9 г. ранку да 7:30 вечора, також і в суботи, а в неділі часом і довше, бо є багато гостей з-поза Ню Йорку.

Прощаючись бажаю співвласникам „АРКИ", як кажуть „Ні пуха, ні пера" в їх праці, що дала вже стільки видимих і невидимих прибутків для української культури, освіти й науки, не кажучи про значні фонди, які жертвує книгарня на народні цілі. І нині, відриваючись від обов'язків на праці, дир. Я. Пастушенко мусів поїхати на громадську нараду. Пригадую, як він організовував автобуси з Ню Йорку до Вашингтону, коли перед палатою Папського Нунція українці - католики заявили мовою транспарентів: „Ми не католики другої кляси!"

Добра заява, в добрий час!

В добрий час також, Книгарне, і українська книжко!

(У черговому числі: книгарня „Говерля").

ЮВІЛЕЙ АНДРІЯ ГНАТИШИНА У ВІДНІ

Відень. — Заходами Комітету Українського Католицького Братства ім. св. Великомучениці Варвари у Відні відбудеться святкове відзначення 65-ліття українського композитора і диригента хору церкви св. Варвари Андрія Гнатишина. Ювілейний концерт відбудеться в суботу 11-го грудня, в „Ербар-залі" при 28 Мюльґассе. У програмі — твори Ювілята. Виступатимуть: хор під диригуванням Ювілята, скрипаль проф. Є.Баран, піяніст проф. Норберт Гіц, бас-квартет „Тарас Бульба", та дівоче тріо під назвою „Ліра", у складі Ірини Мудрецької Аніти Рогацької і Романи Мельничук. Головою Ювілейного Комітету є Борис Ямінський, секретарем Ігор

ЯКІВ ГНІЗДОВСЬКИЙ У НЮАРКУ

Нюарк, Н. Дж. — У неділю 5 грудня в залі при церкві св. Івана Хрестителя при 719 Сенфорд евню заходами Відділу АДУК відбудеться одноденна індивідуальна виставка творів Якова Гніздовського — від 10 г. ранку до 5 г. вечора. О год. 3-й по полудні маестро Я. Гніздовський висвітлить кінофільм і доповідатиме про різьблення на дереві.

ПЛАСТОВИЙ ЯРМАРОК У ТОРОНТІ

Торонто. — Чотири Курені пластових юначок підготували багато різних виробів на традиційний Пластовий Ярмарок, що відбудеться у неділю 5-го грудня в залі УНО, при 297 Коледж вул. Початок о 2-й г. по полудні. Пластунки вирішили увесь чистий прибуток передати на „Енциклопедію Українознавства".

Рочестер вшанував 50-ту річницю Базару

Саме в день 50-ої річниці смерти 359 Лицарів, розстріляних більшевиками під Базаром 21 листопада 1921 р., в неділю 21 листопада 1971 року на замовлення Управи Т-ва Прихильників УНРеспубліки в церкві св. Покрови після Служби Божої була відправлена Панахида за Лицарів. Вони своєю безстрашною смертю золотими буквами написали історію Другого Зимового Походу.

Панахиду відправив о. Михайло Куданович, який перед панахидою виголосив промову про 359 Лицарів, співав церковний хор під диригентурою Сергія Гейзлера. На панахиді були представники з прапорами: від церкви св. Покрови, Т-ва Прихильників УНР ОБВУА, ОДВУ, ДОБРУС і Школи при церкві св. Покрови та вірні, що стояли із запаленими свічками.

Після відспівання „Вічная Пам'ять" хор виконав „Боже великий, Єдиний". По закінченні Панахиди присутні склали пожертви для Українських Військових Інвалідів, в сумі 38.75. Всім учасникам Панахиди і жертводавцям належить щира подяка.

М. Б.

За два роки закінчила університетські студії

Вінніпеґ. (Б-о) — в часі цьогорічної осінньої конвокації Манітобського університету молода українка, уродженка Канади, Інна Рудницька, отримала ступінь бакалявра філософії (Б.А.) після двох років студій у цьому університеті. Активна в Пласті й місцевих школах українознавства, Інна студіювала паралельно й склала іспити в Королівській музичній консерваторії Торонтського університету як учениця відомого піяніста Івана Мельника з Вінніпеґу. Манітобський університет признав їй деякі з іспитів, складених у Торонто, й видав за два роки 1969 - 1971 диплом Б. А. Тепер Інна продовжує свої музичні студії як студентка відомої української піяністки Любки Колесси в Музичній консерваторії університету Мек Гілл у Монтреалі.

Ректор УВУ В. Янів завершує свою поїздку по ЗСА і Канаді

(Закінчення зі стор. 1-ої)

грудня ц.р. головну канцелярію УНСоюзу та редакцію „Свободи", проф. В. Янів від'їхав у четвер до Філядельфії, де передбачена низка імпрез, в тому числі наукова конференція, ювілейний концерт з участю композитора В. Грудина в дні 4 грудня та авторський вечір проф. В. Янева в неділю 5 грудня. На другий тиждень, з вівтірка 7 грудня проф. В. Янів перебуватиме у Ню Йорку, де на п'ятницю 10 грудня передбачений його авторський вечір в Українському Інституті Америки. Взявши участь в засіданні делеґатури УВУ в суботу 11 грудня, проф. В. Янів ще цього самого дня від'їде до Европи. Під час своєї поїздки по ЗСА і Канаді, після ювілейних бенкетів у Пассейку і Ню Йорку, проф. В. Янів відвідав українські осередки в Чикаґо, Міннеаполісі, Дітройті, Едмонтоні, Ріджайні, Вінніпеґу, Тандер Бей, Монтреалі, Клівленді, Вашінґтоні і Балтіморі, беручи участь в улаштовуваних всюди ювілейних імпрезах УВУ. У Вінніпеґу проф. В. Янів одержав з рук посадника міста С. Дзюби грамоту почесного громадянства. Відбулося вручення грамоти під час наукової сесії канадійської УВАН, влаштованої 14 листопада для відзначення 50-річчя УВУ.

Д-ра Олега Волянського відзначено...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

тисячі гостей, між ними багатьох видатних політичних і культурних діячів, як славний коментатор новин СіБіЕс Джім Дженсен, який на цьому бенкеті виконував функцію майстра церемонії, посли Юджін Левін та Лоренс Гербст, комішенери стейтового департаменту психічної гігієни д-р Вілліям Вуріс і д-р Фред Грунберґ та інші. Д-р Грунберґ та пані Френсис В. Ревіл, президент організації допомоги недорозвиненим дітям, у своїх промовах під час бенкету називали д-ра О. Волянського „заслуженим піонером і неустрашимим носієм нових гуманних ідей на полі дитячої психіятрії". Д-р Волянський за останніх 6 років заложив і з великим успіхом переорганізував три психіятричні інституції в стейті Ню Йорк. На бронзовій таблиці, яку під час цього бенкету вручено д-рові О. Волянському, вписано: „Ліґа Добробуту, Відділ Лечворт Вілледж Асоціяції для умово недорозвинених дітей. Почесна Грамота, вручена д-рові Олегові Волянському, директорові Лечворт Вілледж. Його динамічний провід і його осяги в лікуванні і реґабілітації умово недорозвинених запалюють нас до спільних змагань за краще життя пацієнтів у Лечворт Вілледж". Грамоту підписали „з вдячністю і глибокою пошаною" предсідник Давид Рот і президент Френсис Ревіл.

Професійні успіхи д-ра Олега Волянського тим замітніші, що він їх здобуває при рівночасній активній участі в українському житті. Крім головства в становому Українському Лікарському Т-ві, д-р Волянський є членом Політичної Ради УККА, пластуном-сеніором, членом управи землятства „Перемищина" та інших установ.

ПОЖЕЖНИКИ В НЮ ЙОРКУ ДАЛІ працюють без контракту. Щоб виявити протест проти цього, вони масово зголошуються хворими, або ж пораненими під час гашення пожеж. Впадає у вічі, що ніколи ще не було стільки поранених пожежників, як тепер, — на знак протесту.

ДО МАЯМІ ПОВЕРНУВСЯ АМЕРИКАНСЬКИЙ ЛІТАК компанії „Транс Ворлд Ерлайнз", що був викрадений трьома неграми і приземлився на Кубі, де злочинці й залишились. Один із трьох злочинців убив поліцая в стейті Ню Мехіко. Американські власті повідомили Гавану, що вони домагаються видачі тих трьох злочинців для переведення суду в ЗСА. Всі троє належать до войовничої негритянської організації, яка називає себе „Республіка нової Африки".

Ділимося сумною вісткою з Приятелями і Знайомими, що в п'ятницю, 26-го листопада 1971 року, несподівано, у віці надій, відійшов у Вічність наш Найдорожчий
МУЖ, БАТЬКО, БРАТ і Щирий ДРУГ

бл. п. ПЕТРО БАРЛІТ

Покійний народився 3-го липня 1923 року в Мелітополі, Запоріжжя.

ЗАУПОКІЙНІ БОГОСЛУЖЕННЯ були відслужені 28-го і 29-го листопада ц. р. в похоронному заведенні Вол. Бойка, Матапан, Масс.

ПОХОРОН відбувся 30-го листопада 1971 р. з похоронного заведення і Української Православної Церкви ім. св. Андрія в Бостоні, Масс. на цвинтар Mt. Hope in Mattapan.

Горем прибиті:
дружина — ЕЛЕНА
доньки — ІННА, ВІРА
сини — ПЕТРО мол. та ПИЛИП
Сестри та Брат на Україні
ДРУЗІ

Ділимося сумною вісткою, що в середу, 1 грудня 1971 р. упокоїлась в Бозі в Пассейку, Н. Дж.

бл. п. АННА ПИЛИПСЬКА

народж. 1907 р. в с. Лавочнім, Зах. Україна.

ПАРАСТАС — в п'ятницю, 3-го грудня 1971 р. в похоронному заведенні Mc Nerney & Burnadz, 371 Lakeview Ave., Clifton, N.J.

ПОХОРОН — в суботу, 4-го грудня 1971 р. о год. 9:30 ранку з Української Православної Церкви св. Вознесіння, 635 Broad St., Clifton, N.J. на місцевий цвинтар. Всіх Знайомих і Приятелів запрошують на похорон
ПРИЯТЕЛІ

ПРИЙМАЄТЬСЯ ОГОЛОШЕННЯ СВЯТОЧНИХ ПОБАЖАНЬ У „СВОБОДІ"

Адміністрація „СВОБОДИ" повідомляє, що йдучи назустріч загальним побажанням, вона й в цьому році призначить окремі шпальти збільшеного Різдвяного числа на оголошення традиційних святочних привітів і побажань.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ:

1 цаль через 1 шпальту	$ 3.00
1 цаль через 2 шпальти	5.00
2 цалі через 2 шпальти	10.00
3 цалі через 2 шпальти	15.00
4 цалі через 2 шпальти	20.00
5 цалів через 2 шпальти	25.00
6 цалів через 2 шпальти	30.00

та в інших розмірах.

Треба сподіватися, що загал нашого Громадянства використає цю нагоду, щоб передати свої традиційні побажання та дати про себе знати своїм рідним, приятелям та знайомим навіть в найдальших закутинах світу, куди навряд чи звичайна пошта занесла б таку вістку. Великий тираж „СВОБОДИ" та відповідний зміст збільшеного святочного числа, надають таким побажанням окремої вартости і значення.

ОГОЛОШЕННЯ ПРИЙМАЄТЬСЯ:
ДО ЧИСЛА
за новим стилем до 15-го ГРУДНЯ 1971 року
за старим стилем до 30-го ГРУДНЯ 1971 року
При замовленні, прошу зазначувати на котрі свята.

Зголошення святочних побажань, **РАЗОМ З ГРОШЕВОЮ ОПЛАТОЮ,** залежно від величини оголошень, надсилати до:

"SVOBODA"
83 Grand Street Jersey City, N.J. 07303

— КОРОТКІ ВІСТКИ —

СОВЄТСЬКИЙ ПРЕМ'ЄР АЛЕКСЄЙ КОСИГІН ПРИБУВ до Варшави з триденними офіційними відвідинами. Змобілізовано всю поліцію, щоб берегти його.

ПОЛІЦІЯ У „СХІДНЬОМУ ПАКІСТАНІ ПЕРЕВОДИТЬ масові брутальні репресії проти цивільного населення у відплаті за посилені дії бенґальських партизанів. Та поліція складається з спроваджених із Західнього Пакістану людей та звербованого на місці за високою нагородою різного шумовиння. Палять села й вішають поголовно їх мешканців, запідозрених у сприянні партизанам.

ЕМЕРИТОВАНОГО СОВЄТСЬКОГО МАРШАЛА ҐЕОРҐІЯ ЖУКОВА НАГОРОДИЛИ з нагоди його 75-тиріччя четвертий з черги раз титулом „героя Совєтського Союзу" і орденом Леніна.

В ІСЛЯНДІЇ СТВОРИЛАСЬ така сильна опозиція проти комуністично - соціялістичного внеску на ліквідацію тамошньої американської морсько - летунської бази в Тефлявіку, що той внесок перепаде. Ісляндія не має власної армії, а — будучи формально членом Атлантійського Союзу (НАТО) — залежить від оборони її Америкою.

В ІЗРАЇЛІ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ ніде інде у світі невиданий конфлікт між лікарями - хірургами та ортодоксійними жидами, які переслідують тих лікарів за те, що вони переводять автопсії тіл. Ортодоксійні жиди і їх рабіни вважають, що автопсія противиться релігійним канонам. Ізраїльський прем'єр Голда Меір вперше одверто виступила в обороні лікарів.

ШТУЧНО ЗРОБЛЕНИЙ „СНІГ" ЗАГОРІВСЯ з невідомих причин на з'їздовій доріжці в Каліфорнії, в славному відпочинково - розваговому центрі „Діснейленд". Доріжкою саме з'їздили три особи і, потрапивши в район „тліючого снігу", дістали легкі попечення рук і ніг. „Сніг" погасили хемічним препаратом.

В ІТАЛІЇ ОБ'ЄДНАЛИСЯ монархісти, які мають в парляменті 5 послів, і нео-нацисти, з так званого Соціяльного Руху, які мають 25 послів. Обидві партії рішили перевести об'єднання, щоб могти краще поборювати комуністів і соціялістів.

АНГЛІЙСЬКО - ФРАНЦУЗЬКИЙ СУПЕРСОНІЧНИЙ ДЖЕТ „КОНКОРД" КОШТУВАТИМЕ 35 мільйонів дол., замість передбачуваних в літі мин. року 27 мільйонів. Він летітиме із швидкістю 1.450 миль на годину, але матиме тільки 175 пасажирських місць, що замало, щоб його лети могли приносити матеріяльний зиск. Тому покищо ніодна країна не замовила такої машини, яка все ще знаходиться в стадії експериментів.

ДУХОВНИКИ - ПРОФЕСОРИ ЛЮВЕНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ НАТАВРУВАЛИ недавній Світовий Синод Єпископів Католицької Церкви за його низький рівень і нездатність розв'язати будь - котру існуючу в Церкві поважну проблему.

„ЩЕ ПРО „КРАСУНЮ КАНАДИ"

Торонто. — Місцева преса подала, що змагання й вибір „Міс Канади" на 1972 рік обійшовся організаторам в 100 000 долярів, а з них, як стипендію, одержала 1 200 дол. „Міс Канада" на 1972 рік — 18-річна українка Донна Савицька. Крім того, вона одержала різний дорогий одяг, автомобіль, двотижневу безкоштовну мандрівку згідно з її вибором тощо. Донна Савицька народилася в м. Кичинер, в родині Володимира Савицького, переселенця з Холмщини, та матері Галини, яка походить із Галичини. У м. Кичинер багато людей вітали панну Донну Савицьку з обранням її на „Красуню Канади", між ними й о. О. Костюк, парох кичинерської православної церкви.

НАВІҐАЦІЯ НА ДНІПРІ

У кінці листопада припинилося курсування пароплавів у горішній і середній частині Дніпра, де подекуди витворилась крига. Цього року вперше з Дніпра судна типу „Річка — Море" плавали до Італії, возячи туди й звідти туристів. За цей рік по Дніпру всього було перевезено 29 мільйонів тонн вантажів та 23 мільйони пасажирів. У південній частині Дніпра навіґація ще триває, і вона залежатиме від стану погоди.

ПОВІДОМЛЕННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

З уваги на закінчення біжучого року, Адміністрація просить всі Товариства чи поодинокі особи, що довгують за оголошення, вирівняти їх конечно найдалі

до 15-го грудня 1971 року.